

ИСТОРИЈСКИ АРХИВ БЕОГРАДА

ВЕКОВИ БЕОГРАДА

Издавач:

Историјски архив Београда

За издавача:

др Бранка Прпа

Одговорни уредник:

др Бранка Прпа,
директор

Аутори каталога и изложбе:

Бранка Бранковић,
Јованка Веселиновић,
Соња Јерковић,
Олга Латинчић,
Евица Мицковић

Ликовно-графичко уређење:

Драгана Лацмановић

Визуелизација изложбе:

инг. арх. Бојана Ђуровић

Преводилац (са турског):

др Мирјана Маринковић

Технички уредник:

Војислав Продановић

Лектор и коректор:

мр Наташа Николић

Сарадници на техничким пословима:

Марија Николић, препаратор,
Бојан Коцев,
Миодраг Гавриловић

Штампа:

Tipografic plus

Тираж:

1500 примерака

Издавање каталога омогућио Секретаријат за културу Скупштинe града Београда.

ВЕКОВИ
БЕОГРАДА
/XVI-XX ВЕК/

САДРЖАЈ

- ПРЕДГОВОР / 007
- I ИЗМЕЂУ ПОЛУМЕСЕЦА И КРСТА / 009
- II СРПСКА РЕВОЛУЦИЈА / 035
- III ПРЕСТОНИЦА / 053
- IV ПОЛИТИЧКИ ЖИВОТ / 079
- V РАЗВОЈ ИНСТИТУЦИЈА / 095
- VI ПРОЦЕСИ МОДЕРНИЗАЦИЈЕ / 117
- VII XX ВЕК – ВЕК МАСОВНОГ СТРАДАЊА / 153
- VIII ИЗМЕЂУ СРПА И ЧЕКИЂА / 179
- КАТАЛОГ / 197

ПРЕДГОВОР

Прво и последње својство историје Београда је то што ниједна културна матрица није остала довољно света и укоренења да не би дочекала своју насилну или мирну проблематизацију. Из тог историјског вртлога, као највреднији резултат, данас баштинимо културу дијалога, као кључни принцип европског универзализма. Уосталом, европска култура и није ништа друго до непрестано порицање, критика и побуна.

Векови Београда, стална изложбена поставка Историјског архива Београда, показаше како један град на раскрсници светова, без искуства европске ренесансе, из историјских негација гради конструктивни принцип свог постојања. Можда зато и није случајно што је најстарији документ који се чува у Архиву управо *Дијалог Османлије и Хришћанина*, написан на турском језику и датиран у другу половину XVI века.

За историју Београда нису значајне само владајуће идеје европске цивилизације, као што је хришћанство или хуманизам, већ те идеје заједно са њиховим супротностима. Свако поглавље, почевши од првог, *Између њолумесеца и крста* и последњег, *Између срба и чекића* представља илустративну слику те историјске дихотомије, сусрет са антагонизмом и конфликтношћу или, можда, дијалогом плуралитета.

Те до сада невидљиве споне једне историје, која траје последња четири века, Историјски архив Београда први пут ће показати грађанима и најширој јавности. Од 2613 фондова, или 12,5 километара грађе, биће презентована највреднија или најатрактивнија документа. Сва су систематизована у тематско-проблемске и временске одреднице. Ипак, основна концепција ће сваком појединачном посетиоцу оставити могућност да сам истражује историју Београда. Принцип поставке, као лавиринта времена, захтеваће ангажман и мишљење. То је, уосталом, и функција сваког архива. У њега се улази да би се истраживало, а не аутоматски добио одговор на сва питања компликоване историје.

Обичан човек, запретен у историјском забору, подсећаће нас да смо и ми историја. Све што радимо и што ћемо урадити припадате, такође, том непрекинутом ланцу трајања људских јединки, једног града којег, нажалост, још увек нисмо открили.

Историјски архив Београда позива Вас да уђете у ту авантуру и искористите привилегију коју су до сада имали само професионални историчари. Откријте свој град!

др Бранка Прџа
директор Историјског архива Београда